

אסתר פרק ח'

1) מלבי"ם על אסתר (פירוש אסתר) פרק ח פסוק א

למה נתן בית המן לאסתר, ומהו הרבותא שמרדכי בא לפני המלך שאין בזה גדולה כ"כ כי כל אדם היה יכול לבא בעת הצורך ולמה קראו להמן פה צורר היהודים:
פירוש: ביום ההוא, כבר היה החק מימי קדם, כי הרוגי מלך נכסיהם למלך, ואם היה המן נהרג בשביל שמרד במלך היה ביתו ונכסיו מגיעים אל המלך, אבל המלך רצה להראות שלא עבור מרדו במלך נתלה רק עבור מה שמרד בהמלכה ובעמה היהודים, לכן נתן בית המן לאסתר, כי אחר שנהרג בשבילה נכסיו מגיעים אל המלכה, ולכן קראו פה צורר היהודים לגלות הטעם שלכן נתן בית המן לאסתר יען שהריגתו היה על שהיה צורר היהודים, ומרדכי נראה שתיכף גדלו המלך ונתן לו רשות לבא לפני המלך כל עת שירצה ובל יצטרך להמתין עד שיקרא לו וישיט לו השרביט:

2) פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק מט

ר' פנחס אומר שני עשירים עמדו בעולם אחד בישראל ואחד באומות העולם, קרח בישראל והמן באומות העולם, קרח שמצא אוצרות של זהב של יוסף והמן שלקח כל אוצרות של מלכי יהודה ואת כל אוצרות של קדשי הקדשים

3) רש"י אסתר פרק ח פסוק ח

אין להשיב - אין נאה להשיבו ולעשות כתב המלך בזיוף:

4) משבצות זהב אסתר ח - ה

האמנם ראיתי שאלה מהרה"ג אילן גרינוולד מקרית ספר שליט"א ממה שנאמר בספר דניאל (פ"ו ט) שהמלך דריוש המדי רצה לחון את דניאל שעבר על גזירת המלך שגזר שלא להתפלל ודניאל נתפס כשהוא מתפלל ושירי המלוכה ביקשו מהמלך שיעניש אותו וישליכהו לגוב האריות כפי שנגזר וכאשר המלך השתדל להצילו אמרו למלך באדין גבריא אלך הרגשו על מלכא ואמרין למלכא דע מלכא די דת למדי ופרס די כל אסר וקים די מלכא יהקים לא להשניה (דע המלך כי דת למדי ופרס אשר כל איסר ונדר אשר יקימהו המלך אין להשיב) ומשמע שא"א להשיב ופילולו ברצון המלך אלא שיש לבאר שאסתר תמכה את בקשתה להשיב הספרים במה שהמן האגגי כבר מת והרי היה להם כלל שאם גזרו גזירה ומת אחד מגוזרי הגזירה מבטלים את הגזירה וכאמור בגמ' תענית כט ע"א והובא ברש"י מגילה ט"ו ע"ב וגמירי דכי גזרי גזירתא ומית חד מינייהו מבטלי לגזרתיהו עכ"ל הגמ' והביאור שהיו רואים בכך אות מן השמים שאין מסכימים לגזירה זו ולכן ביקשה אסתר יכתב להשיב את הספרים אלא שאחשוורוש בגודל גאונו לא רצה להודות לפני כולם שמהשמים ביטלו את הגזירה והעדיף לתקן הדבר באופן אחר ע"י שליחת אגרות חדשות שכביכול מפרשות את הקודמות

5) בית הלוי על אסתר פרק ח פסוק ו

במגילת אסתר (פרק ח) כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי ואיככה אוכל וראיתי באבדן מולדתי. ולכאורה אמרה כפל ענין במילות שונות, והנראה דהגזירה הרי היה להרוג ולאבד את כל היהודים, וממילא אין הגזירה רק על המחזיק בדתו היהודית אבל אם יניח דתו להתחבר להפרסיים הלא היה עליו הגזירה. ובפרט לפי מה שפירשו המפרשים דלאבד אין פירושו ההריגה רק פירושו העברה על דתם דעיקר לשון לאבדם היינו שלא יהיו ניכרים בפני עצמם כאומה בפ"ע רק מעורבים ונאבדים בין הגוים, וכמאה"כ (ויקרא כו לח) ואבדתם שם בגוים, וכמו (ישעי' כז יג) ובאו האובדים בארץ אשור, דפירושו שנאבדו בתוך האומות ולא היו ניכרים, והנה בודאי דבאומה שלמה ימצא בהם שני האופנים, מי שיקיים המצות במסירת נפש דהיינו הכשרים שבעם וגם ימצא קצת שיעזבו דתם. וזהו שאמרה איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי הם הכשרים שבהם וקראה אותם עמי שלא יעזבו דתם ויגיע להם עונש ורעה רבה, והוסיפה עוד בהצד השני כדי שלא ישיב לה אחשוורוש הלא יש להם עצה להנצל מהרעה בהמיר דתו ולזה הוסיפה לומר ואיככה אוכל וראיתי באבדן מולדתי דהיינו אותם שיעזבו דתם ויהיו נאבדים בין העמים אחרי שהם מולדתי נולדו עמי בעם אחד:

6) Purim and the Persian Empire, Yehuda Landy, p. 93

Here, where the Megillah mentions that Achashverosh's decrees were sent to the Jews in their script and in their language, we can safely assume that it is referring to Assyrian script and the Aramaic language.

כי מה אדם על הארץ ימיו חרוצים, ושבעים שנה ימיו, ולכך היה בין אגרות המן שנכתבו בי"ג בניסן, ואגרות מרדכי להשיב אגרותיו בכ"ג בסיון, שבעים יום כמ"ש במדרש [ירושלמי סוטה פ"א ה"ד], וכבר תמהו למה איחרו מרדכי ואסתר בהצלת ישראל לבטל דת של כליה משך זמן רב, ומי יודע אם לעת הזאת ימצאו חן בעיני המלך והפכפך היה, אבל אמרו [מגילה יד.] גדולה הסרת טבעת וכו' כמש"ל, כי בזה שהיו כל יום מעותדים למיתה, היו שבים בכל לב, ובכל יום היו נחשבים כמתים, זה היה מכפר בעבור עונם, וכבר נודע כי הקב"ה מצרף יום לשנה, כדחזינן במדבר במדה רעה וכ"ש במדה טובה, וכן אמר הקב"ה ליחזקאל [יחזקאל ד, ו] שכב על צד ימינך וכו' ושא עון בית ישראל יום לשנה, ומספר ימי איש שבעים שנה, וביקש מרדכי שיהיו ישראל בתכלית התשובה, ויהיו כל יום מוסרים נפשם להריגה, היו השבעים יום שיחשב יום לשנה, והרי מתוקן כל ימי שנותם, ולכך איחר בין אגרת לאגרת שבעים ימים, שהיא המכוון כמ"ש:

8) <http://www.historyofinformation.com/expanded.php?id=162>

By the time of Herodotus (circa 484-425 BCE) the Persian Royal Road ran some 2,857 km from the city of Susa on the lower Tigris to the port of Smyrna (modern Izmir in Turkey) on the Aegean Sea. A highway built by the Persian king of kings Darius I to facilitate rapid communication and intelligence gathering throughout the Persian Empire, the Royal Road was protected by Persian rulers and later used by the Romans. On this road couriers, riding in relays, could travel 1,677 miles (2,699 km) in seven or nine days.

Herodotus wrote:

There is nothing that travels faster, and yet is mortal, than these couriers; the Persians invented this system, which works as follows. It is said that there are as many horses and men posted at intervals as there are days required for the entire journey, so that one horse and one man are assigned to each day. And neither snow nor rain nor heat nor dark of night keeps them from completing their appointed course as swiftly as possible. The first courier passes on the instructions to the second, the second to the third, and from there they are transmitted from one to another all the way through, just as the torchbearing relay is celebrated by the Hellenes in honor of Hephaistos. The Persians call this horse-posting system the angareion" (Strassler [ed] The Landmark Herodotus: The Histories [2007] 8.98, p. 642).

9) מלבי"ם על אסתר (פירוש אסתר) פרק ח פסוק ז

הנה בית המן, ואתם כתבו. הנה המלך לא הסכים לעצתה להשיב את הספרים החתומים בחזרה, כי כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב, אולם יעץ להם עצה נכונה בהשכל ודעת, שישארו הספרים הראשונים ביד השרים, ובכל זאת יבטח לבם מכל נזק. והנה היה בענין זה שתי עצות:

א) כי בכתבים הראשונים היה כתוב להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, ובזה יש לבאר מלת היהודים לנושא המאמר להשמיד להרוג ולאבד את כל, ומי יהיה המשמיד, היהודים, הם יהיו המשמידים, ובזה חסר הפעול, כי לא פירש באגרת הראשונים את מי ישמידו, וזאת יבארו האגרות האחרונות שהוסיף בהם מלת עם ומדינה הצרים אותם להשמיד להרוג את כל חיל עם ומדינה הצרים, ומי ישמיד, היהודים ישמידו את כל חיל עם ומדינה, ומעתה האגרות האחרונות לא ישיבו ויבטלו את הראשונות רק יבארו אותם, וכל שהכתב השני אינו מגרע מן הראשון רק מוסיף בו דברים לבארו אין זה נקרא שמישיב דברי המלך, וזאת כוונה אסתר בעצת המלך, ועז"א ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם, ר"ל על מות היהודים תוכלו לכתוב הבאור כטוב בעיניכם, לבארו שהיהודים יהיו המשמידים לא הנשמדים:

ואת שנית כי הגם שזה רק באור רחוק... אם היה אחשוורוש חוזר וכתב שהעמים לא ישמידו את היהודים היו האגרות האחרונות סותרים את הראשונות, אבל אחר שכתב שנית שהיהודים ישמידו את הצרים אותם, אין זה סתירה כי שניהם יוכלו להתקיים, שנתן לשני הכתובות רשות להלחם זה בזה, אולם הלא בזה עדיין היהודים בסכנה, דאחר שיש גם לצורריהם רשות להרוג בם, ומי יודע מי מהם תגבר ידו, ע"ז הקדים לאמר הנה בית המן נתתי לאסתר וכו'...

10) משבצות זהב אסתר ח - י"א

בלי ספק שמן השמים נתנו דבר זה ברעיוגיו שבמקום להציל אותם ע"י השבת האגרות יכתוב את האגרות האחרונות שיהפכו את הגזרה לגמרי על ראשם של שונאי ישראל ובזה זכו למחיית עמלק שהיתה נצרכת לעם ישראל כהכנה לבנין בית המקדש השני וכשם שהיתה מחיית עמלק ע"י יהושע קודם הקמת המשכן וכמו שהיתה מחיית עמלק ע"י שאול המלך לפני הקמת בית ראשון ע"י

דוד ושלמה ובזה זכו לקבלת התורה מאהבה כאמור בדברי חז"ל הדר קבלוה בימי אחשוורוש וברש"י מאהבת הנס ונרמז בפסוק לקמן ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר

11) רש"י אסתר פרק ח פסוק יז

מבהלים - מממהרים אותם לעשות מהרה לפי שלא היה להם פנאי שהיה להם להקדים רצים הראשונים להעבירם:

12) אסתר פרק ג פסוק טו

הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והדת נתנה בשושן הבירה והמלך והמן ישבו לשתות והעיר שושן נבוכה:

13) תרגום יונתן על מגילת אסתר פרק ח פסוק טו

ועבד לעילא מניה כלילא רבא דדהבא מוקדונא ולעילא מן כלילא טוטפן דמקבעין בדהבא

14) רש"י שמות פרק כה פסוק ד

וארגמן - צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן:

15) מחיר היין להרמ"א על מגילת אסתר פרק ח פסוק טו

וראה מה נפלא באמרו תכריך בוץ וארגמן ולא אמר אחוז בוץ וארגמן כמו שאמר ריש המגילה כי ידוע שמרדכי הצדיק לא היה לבוש כלאים ושעטנו שיהא בוץ וארגמן אחוזים זו בזו רק תכריך שאינו שעטנו בלא קשירה

16) יקרא דאורייתא על אסתר ד' רכ"ד

והנה לכאורה היה בלבישה זו משום איסור לבישת שעטנו שהרי תכלת הוא עמרא דהיינו צמר דאין צבע התכלת נקלט אלא בצמר ואילו בוץ הוא פשתן כפי שפירש האבן עזרא בוץ הוא הבד והוא מין ממיני הפשתים במצרים והוא דק ויקר ואולי י"ל דבאמת לבישת בגדי המלכות הוי לבישה לשם כבוד ולא בשביל הנאת חימום ובספר דרך אמונה לרבינו הגרש"ח שליט"א בפ"י דכלאים בביאור ההלכה בד"ה להתחמם בו הביא מחלוקת ראשונים אם לבישה שהיא לכבוד יש בה איסור כלאים מדאורייתא או לא ואם נימא דאין בו איסור תורה י"ל דמשום כבוד מלכות הקיל מרדכי כיון שלא נתכוין להנאת חימום (שהרי היה זה בקיץ כדאיתא במגילה ט"ו - המלקט)

ועוד י"ל דמרדכי באמת יצא בבגד אחד של תכריך בוץ וארגמן שהם צמר ופשתים והוו שעטנו אבל הוא היה של ארבע כנפות שהתחייב בציצית ואכן מרדכי הטיל בו ציצית כמפורש בקרא בלבוש מלכות תכלת וכפי שפירש הגר"א בפירושו על מגילת אסתר תכלת הוא התכלת שבציצית וחור הוא הלבן שבציצית והרי כלאים הותרו בציצית כדאיתא ביבמות ד' לא תלבש שעטנו וסמיך ליה גדילים תעשה לך ודרשינן סמוכין ושרינן כלאים בציצית

17) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טז עמוד ב

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, אמר רב יהודה: אורה - זו תורה, וכן הוא אומר (משלי ו') כי נר מצוה ותורה אור. שמחה - זה יום טוב, וכן הוא אומר (דברים ט"ז) ושמחת בחגך, ששון - זו מילה, וכן הוא אומר (תהלים קי"ט) שש אנכי על אמרתך ויקר - אלו תפלין, וכן הוא אומר (דברים כ"ח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך

18) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף כד עמוד ב

אחד איש שנתגייר לשום אשה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש, וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים, לשום עבדי שלמה - אינן גרים, דברי ר' נחמיה; שהיה רבי נחמיה אומר: אחד גירי אריות, ואחד גירי חלומות, ואחד גירי מרדכי ואסתר - אינן גרים, עד שיתגיירו בזמן הזה; בזמן הזה ס"ד? אלא אימא: כבזמן הזה! הא איתמר עלה, א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: הלכה כדברי האומר כולם גרים הם.